

Opinia națională

Săptămânal de opinie, informație și idei de larg interes național

Ca să ne aducem aminte de dânsul, cel mai apriș la luptă și mai norocos la biruință dintre Voievozii noștri

Acad.prof. Ștefan ȘTEFĂNESCU

Secolul al XVI-lea a fost în toate domeniile activității omenești – economic, politic, intelectual, religios, moral și artistic – un „secol al înnoirilor”.

În plan demografic s-au făcut observații de natură doctrinară, care anunțau epoca modernă. Niccolo Machiavelli, Francesco Guiccardini, Jean Bodin, Thomas Morus au exprimat idei cu privire la creșterea numărului populației și la însușirile pe care aceasta ar trebui să le aibă pentru a asigura prosperitatea statului și pentru a întări, pe o bază cât mai largă, puterea suveranului. În concepția lor interesul statului dictează politica demografică.

În plan economic, regimul bazat pe stăpânirea funciară tindea să fie înlocuită în Apusul Europei cu un regim întemeiat pe credit și pe bani. Creșterea stocului de metale prețioase, aduse din Lumea Nouă, a dinamizat economia de schimb, a dus la creșterea producției și a antrenat ridicarea prețurilor la mărfurile introduse în circuitul

comercial. Și în Țările Române, mai ales spre sfârșitul secolului al XVI-lea, se constată o creștere a schimbului. În izvoare sunt menționate, în mai mare măsură ca până atunci, tranzacțiile în bani. Stăpânii laici și ecleziastici, ca și domnia, au ajuns să dispună de mari averi în bani.

Ca urmare a dezvoltării economiei de schimb, în izvoarele istorice se menționează tot mai des vânzări și cumpărări de pământ arabil pe bani, precum și fenomenul de zalogire pe bani a moșilor, ca și *practica dobânzii*, în general de 20%. Fără a fi încă un fenomen de permanență, este amintită în documente și munca salariată, fapt ce își găsește expresia în folosirea termenilor de *naemnic* (angajat cu leafă) și *simbrie*.

În privința *transformărilor sociale*, nobilimea – deși continua să-și păstreze, în Apusul Europei, preeminența socială –

(Continuare în pag. 5)

1601 - 2001

Patru secole de la martirizarea lui

MIHAI VITEAZUL

Pentru români, unitatea lor națională este ca lumina ochilor

Convorbire cu prof.univ.dr. Ioan SCURTU

– Stimate domnule profesor, de la cei mai mari istorici ai românilor până la cel mai tânăr cititor la manualului de istorie națională, pe toți ne frământă, când ajungem la Domnia lui Mihai Viteazul, mai multe întrebări dureroase: Cum a fost posibilă asasinarea lui în propria tabără, chiar în cortul lui? Unde erau atunci românii, ostașii lui, și de ce nu l-au apărat cu orice jertfă, potrivit jurământului lor de credință? De patru veacuri, conștiința românească se cutremură în lipsa unui răspuns limpede și răspicat dat acestor întrebări. Cum să ne proiectăm viitorul, pe seama învățămintelor trecutului, și cum putem accede la asemenea învățăminte, dacă nu ne asumăm integral, mai întâi printr-un proces lăuntric de limpezire, răspunderea pentru destinul conducătorilor noștri și al acțiunilor lor de o capitală însemnată națională?

– Să nu uităm că asasinatul s-a produs în timpul unei bătălii, cea de la Gorăslău. Mihai Viteazul se afla în cort când au venit trimișii lui Basta, pe care el îl avea ca aliat în

respectiva bătălie împotriva lui Sigismund Bathory. Tocmai de aceea, în dimineața zilei de 9/19 august 1601, Mihai i-a întâmpinat cu „Bine ați venit, voinicilor!”. Fiind de bună credință, Mihai nu se aștepta la o trădare. În plus, atacul asupra lui a fost foarte rapid și foarte perfid; chiar dacă ar fi avut o gardă în jur, neavizată fiind asupra trădării lui Basta, intervenția ei nu cred că l-ar fi putut salva. Moartea Viteazului a fost rezultatul unui atac prin surprindere din partea aliatului, pe care nu-l putea bănuși de o asemenea mârșăvie. Nu cred că în august 1601 a fost vorba despre o lașitate a românilor din jur. Despre o asemenea lașitate se poate vorbi în legătură cu detronarea lui Cuza, la 1866, când trădătorii au intrat peste el noaptea și l-au silit să abdice sub amenințarea pistoalelor. Aceasta, cu toate că domnitorul declarase, în repetate rânduri, că era gata să renunțe la

Mihai IORDĂNESCU

(Continuare în pag. 4)

Instituirea unui An Comemorativ Mihai Viteazul ar avea o profundă semnificație pentru conștiința românească, îndemnată astfel să ia mai limpede act de sine și de imperativele sale.

EXPORTUL

Un loc aparte în relansarea economiei naționale

Pagina 3

PERMANENȚE ROMÂNEȘTI

Petre Andrei

Pagina 8

Programul

TVRMI

Pagina 6

Sărutul brâncușian

îți sărută privirea asemenea razei de soare

HAJDU Gyözö

Într-un sat românesc uitat de Dumnezeu – la Hobița gorjeană – Muza l-a binecuvântat pe alesul său iubit, venit dintr-o familie de țărani, l-a binecuvântat pe Constantin Brâncuși ca pe nimeni altul dintre cei care, pe melegurile noastre, încercau să-și cioplească visul în lemn, în piatră, în marmură. Din această iubire fără margini, Sărutul Muzei a făcut să se ivească, pentru eternitate, capodoperele plasticii moderne brâncușiene. Astfel, acest sat oltenesc cât palma, leagăn al lui Brâncuși, a devenit capitala sculpturii europene a epocii de după Rodin. „Cioplitorul român, filosof”, flăcăul dulgher de altă dată, a ajuns de aici la marea cea mare, a ajuns astfel printre nemuritorii continentului.

Voievodul european al descoperirii și interpretării formelor – așa cum este pomenit Brâncuși de cei din branșă și în lexicoanele de artă – a creat o plastică de mici dimensiuni, în fața căreia repet mereu în gând cuvintele proeminentei figuri a liricii maghiare moderne – Ady Endre: „Mă închin cu credință și credibil ...”

Această statuie, capodopera capodoperelor plasticii – este SĂRUTUL, cioplită în 1908. Este creația care marchează o schimbare radicală în activitatea artistului, marchează o nouă calitate, o nouă direcționare, marchează începutul cuceririi Europei. Și, pentru că la nașterea revistei „Együtt-Impreună”, am ales SĂRUTUL drept emblemă, în fiecare lună, când revista noastră bilingvă este paginată și gata de imprimare, admir, cuprins de vrajă, imaginea micii statui de pe frontispiciul publicației, privesc vrăjit figurile brâncușiene contopite în sărut. Admir minunea SĂRUTUL, de necomparat cu nimeni și cu nimic. Pentru

(Continuare în pag. 4)

Sesiunea științifică omagială

Spiru Haret

organizată de
Senatul Universității
Spiru Haret
– 23 februarie 2001 –

Jdei și spirit creator generate în rândurile studenților

Gabriela Vrânceanu, studentă, anul I, grupa IX

1. Pentru un student, mai ales pentru unul aflat în anul I, a fost o manifestare foarte bine venită, dat fiind că personalitatea lui Spiru Haret este ignorată în învățământul liceal.

2. Am descoperit în acest fel anvergura omului de acțiune și savantului, deschiderea lui europeană și, în același timp, am înțeles ceva și despre atmosfera epocii în care a evoluat Spiru Haret și pe care a marcat-o prin reformele sale. Aș evidenția mesajul de factură iluministă al omului de cultură Spiru Haret concretizat în: ideea promovării unei școli naționale, cuprinderea în învățământ a întregii populații școlare a țării, indiferent de situația materială sau de apartenența la o anumită clasă socială, combaterea analfabetismului etc.

3. Spiru Haret a încercat să răspândească și în mediul rural cultura, a îndemnat și promovat oamenii de cultură ai vremii. De asemenea, a elaborat, colaborând și cu alți cercetători, un proiect de reformă a învățământului și a fost inițiatorul unei ample mișcări social-culturale care-i poartă numele: **haretismul**.

4. Dacă aș fi solicitată să susțin o comunicare despre activitatea părintelui nostru spiritual, Spiru Haret, aș evidenția în mod pregnant eforturile sale de a promova reforma sa în învățământ, pe care astăzi, ca și atunci, o respectăm și o promovăm. Datorită lui, într-o foarte mare măsură, învățământul românesc poate accede la cele mai înalte standarde europene și internaționale.

5. Fructificarea valorosului patrimoniu haretian este lucru foarte greu de realizat, dar nu imposibil, în acest sens noi având obligația morală de a transmite generațiilor următoare strădaniile acestei mari personalități de a înfăptui un învățământ modern, accesibil tuturor și, în același timp, de a răspândi cultura și în mediile rurale.

Diana Soare, studentă, anul III, grupa I

1. Mi se pare un eveniment necesar, mai ales acum când se organizează foarte puține întâlniri științifice la nivelul universitar. Cred că se uită prea repede faptul că Spiru Haret a fost întemeietorul școlii moderne românești, multe din ideile

sale novatoare fiind valabile și astăzi. Viziunea și atitudinea sa privind constituirea unui sistem școlar național reprezintă o sursă nesecată de soluții pentru orice schimbare întreprinsă și în secolul al XXI-lea.

2. Ca pe un talisman. Deoarece am fi nedrepti dacă am uita faptul că de numele lui Spiru Haret sunt trainic legate învățământul și cultura poporului român. Și cred că tocmai de aceea s-ar cuveni să revenim asupra acestora, nu numai cu ocazii aniversare, pentru ca vârlul uitării să nu le acopere. M-a impresionat foarte mult o întâmplare prezentată de academicianul Radu Voinea în discursul domniei sale. În 1901, când Spiru Haret a fost numit ministru al Instrucțiunii, regele Carol I a fixat ora 9.00 pentru depunerea jurământului noului guvern. Spiru Haret i-a precizat regelui că la acea oră are curs la Universitate, fapt ce a dus la modificarea orei pentru jurământ. Iată un model de respect față de învățământ, lucru rar întâlnit în zilele noastre.

3. Unul din elementele cheie și deosebite din viața lui Spiru Haret a fost acela că a „tezurizat o experiență proprie complexă în domeniul învățământului” – la Seminarul Central „Nifon” și, bineînțeles, ca autor de manuale.

4. Aș accentua asupra aspectului că în proiectele de reformă inițiate de Spiru Haret se preciza faptul că universitățile nu aveau numai un rol didactic, ci și obligația de a efectua cercetare științifică. Este ceea ce la Universitatea Spiru Haret reprezintă nu numai un deziderat, ci o realitate, în care sunt implicați, în cele mai diverse modalități, și studenții.

5. Mă gândeam la *posibilitatea alcătuirii unui volum special*, dedicat personalității lui Spiru Haret. Pentru noi, studenții, acest volum ar fi foarte important pentru că ne-ar furniza o serie de informații interesante despre opera și viața lui. Mi se pare firesc ca această inițiativă să poarte numele. Ar merita ca din acest volum să nu lipsească nici valoroasele comunicări științifice prezentate în Sesiunea omagială, care m-au captivat.

Andrei Popa, student, anul III, grupa I

1. Acest exemplu al marelui pedagog, în încercarea lui de a reforma și a conduce o școală

românească, la începuturile sale, este un motiv de a ne drămuși și concentra forțele în aceste momente, în care școala românească se află în plină restructurare, în care noi trebuie să realizăm o nouă întemeiere, ctitorie a școlii românești, într-un nou spirit.

2. Ca o încercare de a ne apleca din nou asupra originilor, în credința de a reuși să înțelegem mai bine școala românească, în condițiile restructurării acesteia. *Școala dorește să se schimbe, dar nu să-și piardă identitatea națională.*

3. Felul în care un român, în persoana lui Spiru Haret, a reușit să treacă, probabil cu sacrificii enorme, peste granițele condiției sale, obținând, prin studiu temeinic, ca cel dintâi străin, titlul de doctor în matematică de la Paris. Trebuie să recunosc, de asemenea, că nu știam faptul că un crater de pe fața nevăzută a Lunii poartă numele savantului român Spiru Haret.

4. Accentul într-o asemenea comunicare nu ar putea cădea decât pe exemplul ce el îl oferă tinerei generații, care îi poartă numele, prin intermediul acestei universități, în încercarea ei de a reuși în viață, de a se realiza ca oameni de fapt și de cultură.

5. Pe lângă patrimoniul său recunoscut, el ne-a lăsat *spiritul lui modelator și creator*, ca cea mai importantă parte a moștenirii sale. Acest minunat spirit ar trebui studiat și urmat în continuare de noi, studenții Universității Spiru Haret.

Un asemenea moment consacrat evocării copleșitoare personalități a lui Spiru Haret într-o Sesiune științifică a cadrelor didactice special organizată nu putea să nu aibă

un larg ecou și în rândul studenților.

Pentru a surprinde gândurile, opiniile studenților în legătură cu comunicările științifice prezentate, am continuat investigația,

care a debutat la Facultatea de Sociologie-Psihologie (*Opinia națională* nr. 299), și la alte facultăți din cadrul Universității Spiru Haret, adresându-le aceleași întrebări.

Redăm, în cele ce urmează, întrebările, precum și răspunsurile primite de la studenții ai Facultății de Filosofie și Jurnalistică.

1. Cum percepeți acest eveniment cu o relevanță deosebită pentru viața universității noastre?

2. Cum ați receptat mesajul acestei reuniuni omagiale?

3. Ce elemente inedite din tulburătoarea viață a lui Spiru Haret, din învățăturile și îndemnul lui de mare actualitate v-au impresionat într-o mai mare măsură?

4. Dacă ați fi solicitat să susțineți o comunicare pentru a marca aniversarea părintelui nostru spiritual, pe care anume aspect din activitatea impresionantă a lui Spiru Haret v-ar plăcea să puneți accentul?

5. Cum vedeți fructificarea valorosului patrimoniu haretian, astfel încât să ne merităm și să-i veșnicim numele?

cumpăra lui Enescu o vioară Stradivarius.

4. Dacă aș susține o comunicare m-aș referi la strădaniile sale privind predarea în școli a geografiei României, care, în viziunea sa, trebuia să nu fie una prozică, seacă, ci una pitorească, ca aceea cuprinsă de Alexandru Vlahuță în *România pitorească*.

5. Plecând de la ceea ce Spiru Haret înțelegea prin cultură și educație, Universitatea Spiru Haret ar trebui să fructifice la maximum această accepție moder-nă, care va duce la transformarea actualei universități într-una și mai puternică și mai performantă.

Claudia Neagu, studentă, anul I, grupa VI

1. Deși asemenea manifestare risca să plictisească prin solemnitate excesivă, cea la care ne place să ne referim a stimulat interesul asistenței prin faptul că intervențiile rostite de la tribună au conținut informații puțin cunoscute tinerei generații. Pe de altă parte, a fost un prilej pentru noi de a participa la ceea ce ar putea constitui, în opinia mea, o manifestare publică și de a urmări opiniile unor personalități importante ale vieții contemporane.

2. Cu prilejul acestei manifestări științifice, noi, studenții, am avut ocazia să aflăm din paginile revistei „Opinia națională”, care a publicat pe larg comunicările prezentate, că prin eforturile lui Spiru Haret s-a ajuns la învățământul modern și democratic de la sfârșitul secolului al XX-lea. Demersurile sale de organizare și reformare a învățământului au privit întregul sistem școlar: de la grădinițele de copii până la învățământul superior.

3. M-a impresionat faptul că Spiru Haret, în cadrul proiectelor sale de reformă a învățământului, a încercat să înscrie o prevedere prin care apropia nivelul de pregătire al elevilor din mediul rural de nivelul celor din mediul urban.

4. Aș susține o temă referitoare la orientarea realistă, practică a învățământului în strânsă legătură cu trebuințele societății moderne. Încă de la începutul secolului al XX-lea, Spiru Haret concepea formarea profesională nu ca pe o pregătire exclusiv practică, îngustă, ci asociată cu o solidă cultură generală.

5. Consider că valorosul patrimoniu haretian trebuie valorificat în

continuare prin *republicarea lucrărilor principale, a corespondenței și a articolelor de presă* referitoare la reformarea învățământului românesc de la începutul secolului al XX-lea.

Luciana Rada, studentă, anul I, grupa VII

1. Sesiunea de comunicări organizată de universitatea noastră a ilustrat importanța acordată de Fundația „România de Mâine” legăturii dintre tradiție și înnoire. A crea evenimente despre care să se vorbească este una dintre calitățile unei universități vii și puternice. A fost o experiență remarcabilă, foarte utilă unui student la început de drum.

2. Mesajul acestei înalte reuniuni la nivel universitar vine să întărească ideea de păstrare, de promovare a tradiției și de transmitere către tineri a ideilor care au stat la baza formării unui învățământ național, unitar și bine structurat acum mai bine de un secol.

3. Un element cu totul remarcabil în activitatea lui Spiru Haret a fost preocuparea sa de a consolida și întări învățământul rural, ceea ce astăzi nu mai constituie o prioritate.

4. Dacă aș fi solicitată să prezint o comunicare aș susține cu tărie deosebitele eforturi și, totodată, realizări în cadrul importanțelor schimbări în rândul țărânilor (atât elevi, cât și cadre didactice) prin culturalizare, educare și promovarea unui învățământ modern.

5. Sunt de părere că în fructificarea patrimoniului haretian, responsabilitatea ne revine nouă, generației de astăzi. Noi, ca viitori jurnaliști, trebuie să prezentăm ideile care au stat la baza înfăptuirii reformei învățământului românesc în secolul al XX-lea și, pe baza învățăturilor lui Spiru Haret, să propunem soluții pentru păstrarea caracterului național al sistemului nostru școlar actual.

* *

Iată doar câteva din gândurile, opiniile și propunerile studenților exprimate cu acest prilej aniversar, care demonstrează că au perceput cum se cuvine mesajul Sesiunii științifice omagiale, și, spre lauda lor, și-au asumat răspunderea implicării, pe măsura posibilităților lor, în valorificarea ideilor lui Spiru Haret.

Adela DEAC

• Puncte de vedere • Puncte de vedere • Puncte de vedere • Puncte de vedere • Puncte de vedere

În evoluția conceptului de stimulare a exportului din ultima jumătate de secol XX, un rol important l-au avut negocierile din cadrul Acordului General pentru Tarife (vamale) și Comerț – GATT. Dar de la intrarea în funcțiune a GATT, la 1 ianuarie 1948, când domina poziția țărilor dezvoltate și până la crearea Organizației Mondiale a Comerțului, la 1 ianuarie 1995, conceptul de stimulare a exportului a evoluat și ținând seama de particularitățile țărilor în curs de dezvoltare, exprimate îndeosebi cu prilejul reuniunilor Conferinței Națiunilor Unite pentru Comerț și

Dezvoltare (UNCTAD). Acest fapt se datorează marilor decalaje tehnologice comerciale, financiare etc. ce despart țările în curs de dezvoltare de nivelul țărilor dezvoltate. Iar acum, în contextul procesului de globalizare, au devenit necesare noi evaluări în plan conceptual în ceea ce privește stimularea exportului produselor industriale și a celor agricole, pornind de la interesele atât a țărilor dezvoltate, cât și a celor în curs de dezvoltare și în tranziție, în demersul acestora de a-și armoniza pozițiile. României, ca țară în tranziție în curs de dezvoltare, după un deceniu în care ea a înregistrat o balanță

comercială cronic deficitară, al cărei sold cumulat a depășit 20 miliarde dolari în anii '90, îi este stringent necesar un sistem de stimulare a exportului cu impact decisiv asupra dezvoltării economico-sociale. De aceea, coerența unor măsuri de politică comercială externă, bazate pe pârgii bugetare, fiscale, vamale, bancar-valutare, inclusiv logistice este de strictă actualitate. Acest ansamblu de măsuri va trebui să fie bine articulat și în conformitate cu principiile, acordurile și regulile comerțului, convenite în aranjamentele internaționale la care România este parte.

Primii ani ai deceniului analizat arată faptul că s-au utilizat o serie de instrumente de stimulare a exportului, dintre care cele mai semnificative au fost: creșterea ratei până la sută la sută pentru agenții economici de a dispune de valuta încasată din export; devalorizarea oficială sistematică a monedei naționale, favorizând agenții economici să primească mai mulți lei pe valuta încasată din străinătate; acordarea de către Eximbank de credite cu dobândă preferențială, precum și asigurarea și garantarea creditului pentru încurajarea exportului; susținerea promovării exportului prin acoperirea parțială (50%) de la bugetul statului a cheltuielilor în lei și în valută de participare la târguri, expoziții internaționale, precum și la misiuni economice în străinătate; introducerea regimului de drawback pentru restituirea totală sau parțială a taxei vamale, suportată la frontieră de importurile încorporate ulterior în exporturi; practicarea operațiunilor de import temporar fără plata taxelor vamale, inclusiv în tranzacțiile de leasing; reducerea cu 25% a impozitului pe profit, când se exportă cel puțin 50% din producție, iar din anul 2000 se practică reducerea la 5% pentru operațiunile de export față de celelalte tranzacții pe piața internă unde se percepe un impozit pe profit de 25%; impozitarea exportului cu cota 0 (zero), în cazul aplicării TVA. Totodată, s-au acordat facilități pentru informarea agenților economici asupra nivelului prețurilor de export pe piețele externe în vederea încheierii de tranzacții avantajoase, facilități fiscale în zonele libere, precum și stimularea reclamei și publicității prin reduceri procentuale de 5% din cifra de afaceri, înainte de impozitarea profitului.

La acest ansamblu de pârgii și instrumente economico-financiare folosite pentru stimularea exportului se adaugă efortul depus pentru ca livrările de mărfuri românești în străinătate să aibă un acces cât mai favorabil prin reducerea de taxe vamale aplicate la frontierele diferitelor țări, prin diminuarea până la eliminare a restricțiilor netarifare (îndeosebi contingentele cantitative sau valorice) sau prin obținerea unor contingente tarifare, respectiv, eliminarea totală sau parțială a suportării de taxe vamale pentru anumite cantități de mărfuri sau volume valorice la unele exporturi de mărfuri ale României în țările partenere.

Toate aceste facilități au fost rodul, fie al negocierilor comerciale multilaterale convenite în rundele GATT (Acordul General pentru Tarife Vamale și Comerț), care de la 1 ianuarie 1995 a devenit Organizația Mondială a Comerțului, fie al negocierilor bilaterale încheiate cu grupe de state sau state, respectiv cu Uniunea Europeană, Asociația Europeană a Liberului Schimb (AELS), Acordul Central European de Comerț Liber (CEFTA), SUA, Turcia etc.

La Runda Uruguay (în care negocierile au durat 8 ani, respectiv, între 1986-1994), România a obținut reducerea graduală, în 5 tranșe, cu cca. 40% - și, în unele cazuri, peste acest nivel a taxelor vamale la produse industriale și 30% în 6 tranșe anuale la produse agricole, eliminarea sau limitarea restricțiilor cantitative, precum și a posibilităților de blocare, deseori artificială, a pătrunderii pe piețe externe, unde, prin taxa antidumping, măsuri compensatorii, licențe de import discreționare și alte asemenea instrumente cu efecte distructive asupra exportului românesc sau a diverselor măsuri netarifare în domenii „sensibile” ca agricultura, textilele și confecțiile, au fost

create noi oportunități pentru exporturile României.

În legătură cu facilitățile obținute prin semnarea Acordului European instituind o asociere între România, pe de o parte, și Comunitățile Europene și statele membre ale acestora, pe de altă parte, ele prevăd crearea între părți a unei *zone de comerț liber* prin eliminarea treptată a barierelor tarifare (taxele vamale) și a celor netarifare

netarifare în baza sistemului generalizat de preferințe vamale a acestora.

Referitor la Acordul de aderare a României din aprilie 1997, la Acordul Central European de Comerț Liber (CEFTA), acesta va conduce, până în anul 2001, la liberalizarea schimburilor comerciale realizate în țările membre ale Acordului, prin desființarea graduală a taxelor vamale dintre România și țările membre, practic

Ungaria la miere, căpșuni, ulei de floarea-soarelui, ciuperci, unele conserve din fructe, vinuri și tutun.

Trecerea în revistă a principalelor măsuri de stimulare a exportului României în deceniul anilor '90 demonstrează strădania de a dinamiza livrările de mărfuri în străinătate, cu efect multiplicator benefic în creșterea economică. Rezultatele acestui demers au fost totuși nesatisfăcătoare. De

acorda anumite tipuri de subvenții cu impact indirect asupra exportului, iar țărilor în curs de dezvoltare și țărilor în tranziție li se acordă facilități suplimentare limitate.

Reglementările ce guvernează subvențiile pentru produsele industriale au fost deci clarificate și detaliate prin *Acordul privind subvențiile și măsurile compensatorii (SMC) în cadrul negocierilor Rundei Uruguay*. Acordul SMC recunoaște că guvernele utilizează subvenții pentru a atinge diferite obiective, fără însă ca acestea să distorsioneze comerțul. Acordul împarte subvențiile în *subvenții interzise și permise*. Cele interzise includ subvențiile de export, regulă aplicabilă tuturor țărilor membre OMC, numai că pentru țările în curs de dezvoltare se mai beneficiază de o perioadă tranzitorie de 8 ani, când se pot practica subvenții de export, respectiv, până la 1.01.2003 și de încă o perioadă tranzitorie de 5 ani, dacă subvențiile de export utilizează preferențial produse de origine națională. Pentru țările în tranziție, din care face parte și România, dreptul de a acorda subvenții pentru export este valabil până la 1.01.2002. Cât privește *subvențiile permise*, Acordul le împarte în două categorii: *acționabile și neacționabile*. Cele acționabile, asupra cărora membrele OMC pot ridica obiecții, acordă sprijin unei întreprinderi sau unui grup de întreprinderi, unui sector industrial sau unui grup de ramuri de producție sau unei regiuni geografice determinate. În schimb, *subvențiile permise*, care însă nu sunt acționabile, sprijină activitățile de cercetare din întreprinderi, adaptarea instalațiilor existente contra poluării sau promovarea dezvoltării industriale a regiunilor defavorizate, inclusiv acordarea de ajutor pentru ajustarea structurală, atunci când are loc o reducere a capacității de fabricație a unui producător.

În legătură cu subvențiile pentru produsele agricole, acestea au fost reglementate cu ocazia negocierilor comerciale multilaterale în cadrul Rundei Uruguay prin convenirea în Acordul privind agricultura. Programul adoptat în acest Acord vizează reforma graduală a comerțului internațional în agricultură, solicitând guvernelor să adopte noi domenii de utilizare a subvențiilor la export și a altor subvenții pentru sprijinirea prețurilor produselor agricole și asigurarea unui venit rezonabil fermierilor. În acest context, pe linia măsurilor de subvenționare a exporturilor de produse agricole, țările membre ale Organizației Mondiale a Comerțului și-au luat angajamente de reducere a subvențiilor în cadrul listelor naționale, respectiv, țările dezvoltate să-și diminueze în 6 ani aceste subvenții cu 30% valoric și 21% cantitățile subvenționate, iar țările în curs de dezvoltare să micșoreze subvențiile practicate în timp de 10 ani cu 24% și 14% cantitățile (din această grupă face parte și România, care a înscris în lista produselor subvenționate la export: cereale, semințe oleaginoase, uleiuri vegetale, carne, brânzeturi, unt, zahăr, vin, legume și fructe).

Pentru țările cel mai puțin dezvoltate din lume, care au, în medie, pe locuitor, un PIB mai mic de 1.000 \$ pe an, nu se aplică regula interzicerii subvențiilor exportului nici după o perioadă mai lungă de ani atât la produsele industriale, cât și la produsele agricole.

(Continuare în numărul următor)

Exportul

Un loc aparte în efortul de relansare a economiei naționale

Motto: „Înainte de a dăruia, trebuie să fii sigur că vei clădi ceva mai bun”
Plutarch

- Facilitățile nu pot avea decât dimensiuni limitate
- Subvenționarea – practică riguros reglementată

Prof. univ. dr. Octavian Gh. BOTEZ
Conf. univ. dr. Aurelian A. BONDREA

(restricții cantitative, licențe etc.). În acest context, Uniunea Europeană a procedat la *eliminarea tuturor restricțiilor cantitative și înlăturarea taxelor vamale la importul din România pentru cca. 90% din pozițiile tarifare la produsele industriale, altele decât cele textile și siderurgice*. La mărfurile la care s-au menținut taxe vamale angajamentul Uniunii Europene a fost de eliminare graduală în termen de maxim 5 ani de la intrarea în vigoare a Acordului la 1 mai 1993. În ceea ce privește produsele agricole de bază, Uniunea Europeană a acceptat o ameliorare a nivelului de acces pe piețele comunitare pentru aceste produse originare din România prin consolidarea avantajelor decurgând din aplicarea preferințelor vamale (acordate țărilor în curs de dezvoltare), constând din scutiri, reduceri de taxe vamale, precum și reduceri substanțiale (20,40, 60 %) ale taxelor vamale pentru produse în cadrul unor plafoane tarifare. Pentru produsele agricole prelucrate reprezentând produse industriale agroalimentare de bază de zahăr, făină, lapte, cereale, gemuri, lactate, dulciuri etc., Uniunea Europeană, a consimțit abolirea taxelor vamale și reducerea până la 60% a taxelor percepute pentru eliminarea diferențelor dintre prețurile interne și internaționale (la unele produse stabilindu-se plafoane tarifare). În domeniul produselor de pește prin Acordul European s-a convenit reducerea cu 10% a taxelor vamale pentru unele din acestea și consolidarea avantajelor de care beneficiază România pe piața comu-

pentru toate produsele industriale și pentru o parte din produsele agricole. Ritmul de reducere a taxelor vamale a fost stabilit la 25% pe an, timp de 4 ani consecutivi, și vizează produsele industriale, dar există și mărfuri la care taxele vamale s-au desființat încă de la intrarea în vigoare a documentului de aderare. Astfel, au fost eliminate de la intrarea în vigoare a Acordului, taxele vamale la comerțul cu animale vii, carne de ovine, legume și fructe conservate, boia, soia, ape minerale. În același timp, au fost convenite taxe vamale maxime, aplicate la nivelul CEFTA, pentru o serie de produse, cum ar fi carne bovină, carne porcină, carne pasăre, produse lactate și cereale. Pentru restul produselor s-a căzut de acord ca prin concesii bilaterale să se continue reducerea taxelor.

Pe un plan mai general, la nivelul tuturor țărilor CEFTA este de remarcat faptul că, prin semnarea de către România a Acordului de aderare la organismul central european menționat, s-au aplicat și alte facilități, convenite la nivel bilateral cu fiecare țară membră CEFTA, care prevăd o anumită reducere a taxelor vamale pentru produsele de interes reciproc (în medie, diminuarea cu cca. 50%). În acest fel, România beneficiază de taxe vamale reduse la exporturile în Cehia și Slovenia la tomate, castraveți, struguri, prune, vinuri etc.; în Polonia, la miere, tomate, struguri, porumb, uleiuri brute de floarea-soarelui, unele conserve de legume și fructe etc.; în Slovenia, la struguri, porumb, ulei brut, unele preparate și conserve de carne; în

aceea, pornind de la prevederile din aranjamentele multilaterale și bilaterale unde România este parte și de la statutul nostru de țară în tranziție în curs de dezvoltare este necesar să utilizăm toate instrumentele de stimulare a exportului, inclusiv prin subvenții.

În prezent, OMC numără 136 de state din cca. 190 țări existente în lume. R.P. Chineză urmează să fie următorul membru, în timp ce o altă mare țară – Rusia – are deocamdată numai calitatea de observator la lucrările OMC. Încă de acum peste 50 de ani, în anul 1947, când a fost creat GATT, în statutul său au fost prevăzute câteva articole cu referire la acordarea subvențiilor (art. VI, XVI și XXIII).

O armonizare de proporții a reglementărilor privind subvențiile pentru susținerea exporturilor de produse industriale a avut loc în cadrul negocierilor Rundei Tokio. (1973-1979), când s-a convenit *Codul pentru subvenții și taxe compensatorii*, pentru ca perfecționări ulterioare să fie aduse cu prilejul Rundei Uruguay (1986-1994). Trebuie însă menționat că acest Cod, în forma actuală, este un compromis al susținerii intereselor, pe de o parte, ale țărilor dezvoltate, cărora le fuseseră interzise orice subvenții de export prin Declarația din 1960 în cadrul GATT, și, pe de altă parte, a țărilor în curs de dezvoltare, ce încă de la Runda Tokio au reușit să obțină un tratament mai favorabil în materie de subvenții, respectiv, ca acestea să facă parte integrantă din programele de dezvoltare economică a țărilor lor. Compromisul constă în faptul că acum țările dezvoltate pot

Programul

Postului de televiziune *România de Mâine*

Luni 19 martie 2001	Marti 20 martie 2001	Miercuri 21 martie 2001	Joi 22 martie 2001
7:30 Știri (r)	7:30 Știri (r)	7:30 Știri (r)	7:30 Știri (r)
8:00 Facultăți cu profil economic Economie politică (4) 14:30 (r)	8:00 Facultăți cu profil economic Economie politică (5) 14:15 (r)	8:00 Facultățile de Marketing și de Management Matematici pentru economiști (3) 14:35 (r)	8:00 Facultățile de Marketing și de Management Matematici pentru economiști (4) 14:05 (r)
8:50 Piața. Documentar	8:45 Prezentare. Facultatea de Marketing și Comerț Exterior 15:00 (r)	8:30 Prezentare. Facultatea de Management Financiar-Contabil 15:05 (r)	8:20 Prezentare. Facultățile din Râmnicu Vâlcea ale Universității Spiru Haret 14:25 (r)
9:15 Facultatea de Sociologie-Psihologie Sociologie generală (4) 15:20 (r)	8:55 Facultatea de Management Financiar-Contabil Statistică economică (1) 16:30 (r)	8:40 Facultatea de Management Financiar-Contabil Statistică economică (2) 15:20 (r)	8:30 Facultăți cu profil economic Economie politică (6) 14:35 (r)
10:15 O universitate pentru mileniul III 16:15 (r)	9:20 Asigurările în economia de piață. Documentar 16:55 (r)	9:10 Facultatea de Limbi și Literaturi Străine Istorie și civilizație franceză (2) 15:45 (r)	9:10 Reciclarea prosperității. Documentar 15:15 (r)
10:35 Facultățile de Marketing și Management Matematici pentru economiști (2) 16:35 (r)	9:45 Facultatea de Management Financiar-Contabil Bazele contabilității (8) 17:25 (r)	9:40 Spiru Haret, ctitor de școală românească 16:20 (r)	9:40 Facultatea de Educație Fizică și Sport Biochimia efortului (2) 15:45 (r)
11:05 Denta 2001	10:20 Sesiune omagială. 150 de ani de la nașterea lui Spiru Haret 17:55 (r)	9:50 Facultatea de Management Financiar-Contabil Bazele informaticii (2) 16:25 (r)	10:10 Semnal editorial. Sociologie 16:15 (r)
11:10 Facultatea de Educație Fizică și Sport Anatomie funcțională (3) 17:30 (r)	10:45 Facultatea de Educație Fizică și Sport Biochimia efortului (1) 19:00 (r)	10:40 Facultatea de Educație Fizică și Sport Anatomie funcțională (4) 19:00 (r)	10:15 Facultatea de Sociologie-Psihologie Psihologia educației (5) 16:20 (r)
12:05 Prezentare. Facultățile din Blaj ale Universității Spiru Haret 19:00 (r)	11:30 Atelier studențesc. Sănătate fără fumat 19:40 (r)	11:25 Denta 2001 19:45 (r)	10:45 „Cuvinte potrivite” – Memento Tudor Arghezi 16:50 (r)
12:15 Facultatea de Drept Drept civil (3) 19:10 (r)	11:45 Facultatea de Drept Limba română (13) 19:55 (r)	11:30 Departamentul pentru pregătirea personalului didactic Psihologia educației (1) 17:15 (r)	11:05 Facultatea de Drept Limba română (14) 17:05 (r)
12:45 Lege și ordine. Documentar 19:35 (r)	12:45 Atelier studențesc. Exerciții de interpretare	12:00 Prezentare. Facultatea de Sociologie-Psihologie 17:45 (r)	12:10 Anul Brâncuși. Popas la Hobița 19:00 (r)
13:10 Facultatea de Limbi și Literaturi Străine Limba franceză contemporană (1) 20:00 (r)	12:55 Facultatea de Filosofie și Jurnalistică Teoria comunicării (6)	12:35 Facultatea de Sociologie-Psihologie Informatică pentru sociologie (7) 19:50 (r)	12:25 Facultatea de Filosofie și Jurnalistică Teoria comunicării (7) 19:10 (r)
14:05 Muzică populară românească 20:55 (r)	13:50 Muzică populară românească 21:00 (r)	13:05 Semnal editorial. Sociologie 20:20 (r)	13:15 Prezentare. Facultatea de Filosofie și Jurnalistică 20:00 (r)
18:30 Știri	18:30 Știri	13:15 Facultatea de Limbi și Literaturi Străine Lingvistică generală (3) 20:25 (r)	13:35 Facultatea de Drept Drept civil (1) 20:20 (r)
		13:55 Ion Luca Caragiale. Documentar 21:10 (r)	14:05 Autografe muzicale 20:50 (r)
		18:30 Știri	18:30 Știri

Vineri 23 martie 2001
7:30 Știri (r)
8:00 Facultatea de Sociologie-Psihologie Informatică pentru sociologie (8) 14:20 (r)
8:30 Prezentare. Facultățile din Brașov ale Universității Spiru Haret 14:50 (r)
8:50 Departamentul pentru pregătirea personalului didactic Psihologia educației (2) 15:10 (r)
9:20 Sesiune omagială. 150 de ani de la nașterea lui Spiru Haret 15:45 (r)
9:50 Facultatea de Limbi și Literaturi Străine Lingvistică generală (4) 16:10 (r)
10:55 Facultatea de Management Financiar-Contabil Bazele contabilității (9) 17:15 (r)
11:20 Comerț cu amănuntul. Documentar 17:45 (r)
11:50 Facultatea de Educație Fizică și Sport Biochimia efortului (3) 19:00 (r)
12:20 Denta 2001 18:17 (r)
12:25 Facultatea de Limbi și Literaturi Străine Limba franceză contemporană (2) 19:25 (r)
12:55 Istorie și civilizație engleză (3) 19:55 (r)
13:30 Dracula, mit și istorie. Documentar 20:35 (r)
13:50 Horă românească 20:50 (r)
18:30 Știri

Sâmbătă 24 martie 2001
7:30 Știri (r)
8:00 Facultățile de Marketing și de Management Matematici pentru economiști (5) 14:45 (r)
8:25 Prezentare. Facultățile din Constanța ale Universității Spiru Haret 15:15 (r)
8:40 Facultatea de Management Financiar-Contabil Bazele informaticii (3) 15:25 (r)
9:20 TVRM. Repere și coordonate
9:30 Facultăți cu profil economic Economia politică (7) 16:10 (r)
10:25 Asigurările în economia de piață. Documentar 17:05 (r)
10:50 Facultatea de Management Financiar-Contabil Statistică economică (3) 17:35 (r)
11:25 Telemeridian. O carte de referință: Starea națiunii 2000. România încotro?
11:55 Facultatea de Limbi și Literaturi Străine Lingvistică generală (6) 19:00 (r)
12:35 Literatura română pașoptistă. Documentar 19:40 (r)
12:55 Facultatea de Filosofie și Jurnalistică Teoria comunicării (8) 20:00 (r)
13:45 Nemuritorul Jazz (1) 20:20 (r)
18:30 Știri

Duminică 25 martie 2001
7:30 Știri (r)
8:00 Facultatea de Drept Drept roman (9) 14:10 (r)
9:05 Prezentare. Facultățile din Câmpulung Muscel ale Universității Spiru Haret 15:20 (r)
9:15 Facultățile de Drept și de Limbi și Literaturi Străine Introducere în informatică (1) 16:30 (r)
9:45 Spiru Haret, ctitor de școală românească
9:50 Facultatea de Drept Drept civil (2) 16:55 (r)
10:20 Lege și ordine. Documentar 17:25 (r)
10:45 Facultatea de Management Financiar-Contabil Bazele informaticii (4) 17:50 (r)
11:15 Secvențe studențești
11:25 Facultatea de Limbi și Literaturi Străine Limba germană. Curs practic (1) 19:00 (r)
12:00 În lumea lui „nenea Iancu” 19:30 (r)
12:40 Facultatea de Limbi și Literaturi Străine Lingvistică generală (6) 20:10 (r)
13:20 Nemuritorul Jazz (2) 20:50 (r)
18:30 Știri

Anul Brâncuși

Cocoșul salutând Soarele (1941)

SONDAJUL DE OPINIE

efectuat de Institutul
de Sociologie și Opinie Publică
(ISOP)

al Fundației *România de Mâine*

(3-7 ianuarie 2001)

ÎN DEZBATEREA SPECIALIȘTILOR

Reafirmare a ideilor majore ale gândirii economice românești privind agricultura

Prof.univ.dr. Victor AXENCIUC

(Continuare din numărul trecut)

Din perspectiva celor amintite în numărul precedent al revistei, menționăm că și în perioada interbelică, un punct comun în statutele partidelor politice, de la dreapta până la stânga orizontului politic, „agrariene” sau „industrializante”, cooperarea țărănească figura în forme și modalități particulare concepției fiecărui partid.

Constant Georgescu, personalitate a Partidului Național Liberal, concepea și demonstra rezolvarea problemelor agrare critice, ale economiei naționale, prin cooperare: „Cercetând problema agriculturii sub toate aspectele sale – afirma acesta – am ajuns la concluzia că organizarea rațională a agriculturii românești nu este posibilă decât în sistem cooperativ... În concepția rezolvării în întregime a problemei agrare am ajuns la singura soluție a organizării raționale a agriculturii românești: organizarea prin cooperare” (Constant Georgescu, *Organizarea agriculturii prin cooperare*, București, 1935, p.293).

Întreaga gândire economică românească atașată economiei de piață, concepea cooperarea ca un sistem lucrativ, în care conținutul proprietății, rămânea particulară, iar forma de exploatare devenea comună, „Cultura pământului în asociațiune – scria C. Ianculescu – atâta timp cât nu tinde să suprimă proprietatea individuală, ca în Rusia, și nici interesul individual, rămâne una din soluțiile cele mai eficiente și cele mai urgente care se pot lua în scopul ridicării economice a clasei rurale și a economiei naționale” (C. Ianculescu, *Problemele agrare și dezvoltarea industrială a României*, București, 1934, p.59).

La imperativul adopției formelor asociative în viața țărănimii insistă și I.N. Angelescu, unul din economiștii români importanți, fost

rector al Academiei de înalte studii comerciale și industriale. „În agricultură, peste tot cooperarea se impune. Nu numai că cooperarea are un domeniu vast în lumea micilor agricultori – foarte numeroși din cauza lipsei de concentrare a exploatareilor –, dar le dă atâta putere, încât înfrâng în concurență marea exploatare”. (I.N. Angelescu, *Cooperarea și socialismul în Europa*, București, p.186).

Nicolae Cornățeanu, director, al Institutului de Cercetări Agronomice din România, care în deceniul patru al secolului XX a desfășurat cele mai importante cercetări agrare și sociologice asupra vieții și activităților, a capacității și rentabilității diferitelor categorii de gospodării țărănești, scria în 1939, în calitate de ministru al Agriculturii: „Formula ideală e aceea a asocierii loturilor, pentru a realiza o suprafață mare, pe care să se poată întrebuința mijloace perfecționate de producție, cum și un asolament mai bun. Pământul nostru muncit mai bine poate da la unele culturi, producție dublă. Asociația țărănească ar putea face minuni (N. Cornățeanu, *Intervenția statului în domeniul agriculturii*, București, 1939, p.6). Cuvinte care au fost scrise cu peste șase decenii în urmă, dar corespund perfect vremurilor și cerințelor de azi.

O privire critică a unuia dintre cei mai importanți economiști români, asupra cooperării interbelice este exprimată de Mihail Manoilescu: „Deși noi nu socotim cooperarea ca un mijloc de anvergură atât de mare încât să poată răspunde tuturor problemelor complexe care se pun astăzi în satele noastre, credem totuși că, dacă ar fi existat o aplicare sinceră și serioasă a metodelor cooperatiste s-ar fi ajuns și la noi la rezultate concrete remarcabile, pe linia ridicării țărănimii (M. Manoilescu, *Rostul și*

destinul burgheziei românești, București, 1942, p.181).

În sfârșit, este necesar să se cunoască și opinia celui mai mare teoretician și specialist român în domeniul cooperării, a cărui operă este cunoscută și studiată în multe țări din lume – profesorul Gromoslav Mladenatz. În studiul său asupra cooperării din vol.IV al *Enciclopediei României*, el explică: „Cooperativa agricolă menține proprietatea individuală a pământului, cu toate avantajele de ordin economic, cultural și social care decurg de aici. Ea însă oferă agricultorului mărunt avantajele exploatareii în mare. Cooperarea reprezintă deci forma optimă de economie agricolă” (p. 634).

În perioada interbelică cooperarea se dezvoltă, sporește numărul unităților și al membrilor cooperatori, se diversifică în forme corespunzătoare nevoilor populației.

Subordonarea organelor de conducere ale cooperării de către interesele politice electorale, concepția și criza agrară prelungită – 1929-1936 – slăbesc considerabil organismul cooperatist. Cu toate acestea, în anul 1938 funcționau în total 8983 unități cooperative, cu un capital de 2076 mil lei și 1445 mii membri care, raportați după numărul capilor de familie, echivalau cu cca. 32% din populația țării.

În consecință, cu efortul de propagare a cooperării și aria de cuprindere, chiar dacă funcționalitatea ei era acuzată de dereglările provocate de amestecul nociv al unor factori din afara ei, cele expuse mai sus pot forma imaginea preocupărilor largi, teoretice și practice de asociație dintre cele mai remarcabile în viața socială românească.

Apare astfel o perfectă concordanță istorică între soluția formei asociative pentru agricultura țărănească, dezvoltată și aplicată în prima jumătate a secolului XX (până la 1997) și opțiunea opiniei publice românești la începutul

secolului XXI, evidențiată de sondajul Institutului de Sociologie și Opinie Publică al Fundației *România de Mâine*, pentru agricultura nou parcelată a României; se dovedește că la situații economico-sociale asemănătoare conștiința publică reacționează prin remedii asemănătoare.

De altfel, în obiectivele strategice ale noii conduceri a țării, prin cuvântul președintelui său, s-a subliniat necesitatea grupării micilor producători agricoli în organizări asociative pentru dezvoltarea agriculturii, ceea ce constituie și opțiunea majorității populației.

Oră de seminar la anul I al
Facultății de Istorie

În sprijinul pregătirii studenților

Facultatea de Filosofie și Jurnalistică

Cursuri și alte lucrări didactice

care urmează să apară

în Editura Fundației *România de Mâine*

• Ion Tudosescu
• Ioan Roșca

• Ioan Roșca
• Ioan Ivanciu
• Marin Țurlea
• Marin Țurlea
• Gheorghe Cazan
• Gheorghe Cazan
• Aurel Cazacu
• Loredana Boșca
• Dumitru Gheorghiu
• Cornel Popa
• Vasile Mihai
• Valeriu Râpeanu
• Valeriu Râpeanu
• Vasile Traciuc
• Lucian Chișu
• Mihai Cernat
• Popescu Grosu Eugenia
• Pamfil Nichițelea

Tratat de ontologie (vol.I) (anul II)

Filosofie modernă (vol.II). *Luminismul și filosofia clasică germană* (anul II)

Introducere în axiologie (anul III)

Filosofia lui P. Ricoeur (anul IV)

Filosoși contemporani occidentali (anul III)

Filosofia analitică (texte, analize și comentarii) (anul III)

Filosofia antică (anul I)

Filosofie românească (anul III)

Metodica predării disciplinelor filosofice (anul III)

Filosofia medievală (anul II)

Logică generală (vol.2) (anul I)

Sisteme logice (anul II)

Istoria religiei (vol.1) (anul I)

Stilistica presei române (anul II)

Orientări în cultura română contemporană (anul IV)

Inițiere Radio-TV (anul II)

Introducere în sistemul mass-media (anul I)

Conceperea și elaborarea ziarului (anul II)

Publicistică radio (anul III)

Agenții de presă (anul IV)

- Prețul urmează să fie stabilit în funcție de tirajul comandat și de rata inflației.
- La înscrierile anticipate se acordă o bonificație de 30%.
- Înscrierile se fac la Secretariatul Facultății de Filosofie și Jurnalistică.

**Opinia
națională**

Telefoane:

410.39.11 și

410.39.13,

interioare:

117, 122

Fax: 411.33.84

REVISTA *OPINIA NAȚIONALĂ* ESTE EDITATĂ
DE FUNDAȚIA *ROMÂNIA DE MÂINE*.

Instituție social - umanistă de cultură, știință și învățământ

Revista se poate procura prin abonament la toate oficiile poștale din țară. În Catalogul RODIPET, revista se regăsește la poziția 2.256.

Solicitări de abonamente se pot adresa redacției, cu plata prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: *Opinia națională*, Splaiul Independenței nr. 313, Sectorul 6, București, Cont 2511.1-23.1/rol-B.C.R. – Sucursala Unirea.

ISSN 1221-4019

Machetarea computerizată și tiparul executate de
LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE ȘI TIPOGRAFIA
FUNDAȚIEI *ROMÂNIA DE MÂINE*

Publicația *OPINIA NAȚIONALĂ* este înregistrată la Oficiul de Stat pentru
Invenții și Mărci la nr. 24.000/7.090.672 din 3 septembrie 1997.

Permanențe românești

Natura valorii în concepția lui Petre Andrei

Prof.univ.dr. Ioan ROȘCA
Decanul Facultății de Filosofie și Jurnalistică

Felul în care este înțeleasă natura valorii depinde de modul în care este explicată geneza acesteia. În anul 1918, an în care Petre Andrei și-a susținut ca disertație de doctorat lucrarea *Filosofia valorii*, predominau explicațiile psihologice date genezei și naturii valorii, prin care valoarea era pusă în dependență de subiect, de stările lui psihologice. Nu lipseau nici concepțiile obiectiviste, care, dimpotrivă, originau valorile în lucruri, în însușirile acestora demne de prețuit. P.Andrei însuși clasifică orientările axiologice anterioare în trei categorii: 1) psihologice, 2) obiectiviste și 3) teoria simțirii intenționale a lui Max Scheler. În concepțiile psihologice distinge, din nou, două poziții: cea emoționalistă, care fundamenta valorile pe sentiment, și cea voluntaristă, care origina valorile în voință. Într-o manieră proprie, concepția lui Scheler se circumscria, la rândul ei, poziției emoționaliste, cu precizarea că el pune valorile în dependență nu de orice sentiment, ci numai de sentimentele intenționale, orientate.

Criticând orientările psihologice, P.Andrei observă că, pe de o parte, acestea ignoră importanța obiectului, iar pe de altă parte, relativizează valorile, întrucât le corelează cu elementele subiective individuale și contingente.

Fără a nega importanța elementelor afective sau a celor volitive în constituirea valorii, P.Andrei încearcă să depășească psihologismul, punând în evidență rolul axiologic al elementului logic, care este apt să confere valorilor **universalitate** și **necesitate**. Totodată, el ia în considerare și **suportul axiologic** al

obiectului, fără de care subiectul n-are avea ce valoriza. De asemeni, reține și ideea lui Scheler despre existența unui sentiment a priori al valorii, fără a mai admite însă că și obiectele acestei dispoziții ar fi date a priori. În consecință, ajunge la următoarea definiție-caracterizare: „După noi, valoarea e o dispoziție inerentă spiritului, care are ca formă fenomenală de manifestare raportul funcțional al unui subiect cu un obiect, obiectul fiind un motiv pentru actualizarea dispoziției psihice de valoare. Natura acestei dispoziții psihice a fenomenului valorii nu se poate reduce numai la sentiment și voință, căci ea este un complex sufletesc în care intră toate elementele psihice. Noi credem că fenomenul valorii e un sentiment ce întovărășește o judecată și care caută să concretizeze obiectul său sub forma unui scop”.

Din formularea amintită subliniez de la început ideea că fenomenul valorii e un complex sufletesc, cât și faptul că, în acest fenomen complex, sentimentul însoțește o judecată, ceea ce presupune o anterioritate logică a judecății, precum și teza că sentimentul tinde să ia forma unui scop realizat, ceea ce implică și **prezența voinței**.

Luând în atenție accentul pus de P.Andrei pe elementul intelectual, profesorul Alexandru Boboc, remarcă: „Autorul *Filosofiei valorii* rămâne, oarecum, ca și Rickert, mai mult la discutarea **valorii teoretice** decât a **valorii** în genere”. Amintita remarcă lasă să se înțeleagă că la P.Andrei valoarea teoretică apare ca valoare în genere sau ca model pentru celelalte valori, înțeles care mi se pare îndreptățit. Mai recent,

plecând de la același accent pus de P.Andrei pe **elementul logic al oricărei valori**, profesorul Marin Aiftincă opina: „Ni se pare că tocmai acest element intelectual, fără a fi exclusivist, devine, în ultimă instanță, centru gravitațional al teoriei axiologice elaborată de P.Andrei, ceea ce îl deosebește de filosofia kantiană și neokantiană și lărgeste perspectiva raționalistă în filosofia contemporană a valorilor”.

Personal, voi încerca să circumscriu aprecierile amintite, în fond valabile, într-o perspectivă mai cuprinzătoare, în care, după opinia mea, în explicarea genezei și naturii valorilor, P.Andrei pune un accent cel puțin la fel de puternic nu numai pe elementul logic, ci și pe elementul afectiv și chiar pe cel volitiv.

Mai întâi, voi reda considerațiile lui P.Andrei care îndreptățesc accentul pus de el și de comentatorii săi pe elementul logic. **În primul rând**, deși pleacă de la considerentul că, „din punct de vedere psihologic între funcțiunile fundamentale nu este vreun raport de reducere cauzală”, totuși, bazat pe datele psihologiei lui Wundt, admite o anumită dependență a sentimentului față de senzație și gândire și a voinței față de sentiment, ca și, implicit, de gândire. În acest sens, afirmă, pe de o parte, că „se știe din psihologie că orice sentiment are o supoziție necesară, o reprezentare; se poate totuși ca un sentiment să aibă ca supoziție o judecată”, iar pe de altă parte, că „voința realizează valori determinate de sentiment”, astfel că „intensitatea dorinței de realizare a unei valori depinde de sentimentul valorii”. În lumina

cunoștințelor psihologice amintite, apreciază că „dintre cele două mari concepții opuse, concepția emoționalistă e ceva mai largă și cuprinde oarecum pe cea voluntaristă”, dar adaugă critic că ambele sunt unilaterale. Așadar, un prim motiv pentru care nu acceptă emoționalismul e acela că sentimentul nu e originar. **În al doilea rând**, el adaugă: „Pe lângă aceasta, nu se poate admite în mod absolut sentimentul ca bază a valorii, căci nu orice sentiment indică și o valoare”, ci, așa cum susținea Meinong, pe care îl invocă aprobativ, valoarea e imanentă „numai sentimentelor reprezentative, adică numai acelor care întovărășesc o judecată”.

S-ar părea că argumentele amintite sunt suficiente pentru a conchide că P.Andrei susține un primat al elementului logic în geneza și natura valorii. Iată însă și argumentele care denotă că autorul *Filosofiei valorii* pune un accent cel puțin la fel de tare pe elementul afectiv și chiar pe cel volitiv. În primul rând, el consideră că sentimentul, deși derivat în raport cu elementul intelectual, este împreună cu acesta, primordial în cunoașterea prin care se constituie valorile. În acest sens, consider că este foarte importantă precizarea adusă de el, după care „toate aceste sentimente ce întovărășesc procesele gândirii și ale cunoașterii sunt **sentimente logice**, adevărați pionieri ai cunoștinței, întrucât ele premerg cunoașterii”. Astfel de sentimente, exemplifică el, sunt cele de plăcere, de neplăcere, de contrarietate, de necesitate etc. Precizarea amintită este foarte importantă pentru că, de

vreme ce sentimentele respective premerg cunoașterii, rezultă, deși P.Andrei nu conchide aceasta expres, că asemenea sentimente sunt ele însele a priori, ca și formele logice de care sunt legate și împreună cu care constituie premise ale oricărei valori. Prin urmare, sentimentele „reprezentative” sunt secundare numai în raport cu elementele logice, dar nu și în raport cu valorile. În al doilea rând, ca și Max Scheler, și P.Andrei recunoaște existența unei dispoziții a priori către valoare, dispoziție de tip afectiv. În al treilea rând, și în legătură cu voința, activă în cea mai mare măsură în instituirea valorilor morale și, în genere, în procesul valorificării, P.Andrei va preciza că este vorba de o voință rațională și deci a priori, degajată de mobiluri empirice, relative.

Personal, consider că perspectiva emoționalistă asupra naturii valorii este mai îndreptățită decât cea logicistă. În acest sens, cred că nu trebuie confundat planul strict logic cu cel valoric, în speță adevărul logic și valoarea de adevăr. În realitate, adevărul formal este totuna cu structura logică a adevărului, iar aceasta se impune minții noastre fie că o conștientizăm, fie că nu, în timp ce adevărul ca valoare presupune atitudinea noastră apreciativă față de adevărul logic-formal și, deci, un atașament total, nu numai intelectual, ci și, în primul rând, afectiv, căci prin natura sa, prețuirea a ceva este de ordin sentimental.

În concluzie, perspectiva lui P.Andrei asupra naturii valorii cuprinde atât un fundal logicist, prin considerarea caracterului originar al elementului intelectual, cât și un **prim plan care îmbină logicismul cu emoționalismul apriorist** și chiar cu voluntarismul apriorist prin admiterea apriorității celor trei facultăți sufletești și calitatea lor de premise necesare ale valorii.

Din viața Universității Spiru Haret

Oră de curs la anul IV al Facultății de Geografie.

Cursul *Sisteme logice*, la anul II, Facultatea de Filosofie și Jurnalistică

